

Rutger Hageraats *interview*

Geef jongere geen psycholoog,

Stop met de individuele benadering en de focus op jeugdzorg, zegt directeur Rutger Hageraats van het Nederlands Jeugdinstituut. 'De oorzaken van de meeste problemen zijn maatschappelijk.'

tekst **Tobiah Palm**
foto **Judith Jockel**

Investeer niet alleen in de jeugdzorg, maar vooral in een maatschappij die niet zoveel verwacht van kinderen, zegt Rutger Hageraats, bestuurder van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI). Het kenniscentrum publiceert woensdag een essay over het signaal dat kinderen en jongeren afgeven ('Ik gedij niet goed') en hoe we daar, als samenleving, op zouden moeten reageren.

Het NJi werkte al langer aan het essay, en de publicatie ervan komt, zo lijkt het althans, niet op een toevallig moment: donderdag debatteert de Tweede Kamer over bezuinigingen in de jeugdzorg. Een kwestie waar veel partijen al jaren over in de clinch liggen. Het kabinet wil bezuinigen, gemeenten en hulporganisaties protesteren.

Twee weken geleden zei staatssecretaris Maarten van Ooijen in het AD dat kinderen te snel naar de psycholoog gaan. De discussie verhardde: doen wij dan nutteloos werk, vroegen zorgmedewerkers zich af? Zegt de staatssecretaris dit omdat hij het meent, of heeft hij de bezuinigingen op de jeugdzorg die eraan komen in zijn achterhoofd?

Hageraats is bestuurder bij het kenniscentrum voor opgroei en

opvoeden, het NJi. Hij houdt zich in die rol al jaren bezig met de transformatie en decentralisatie van de jeugdhulp naar de gemeenten. Hij ondersteunt hen in die rol, helpt gemeenten om met elkaar samen te werken en denkt mee over het contact tussen jeugdhulp en het onderwijs. Het NJi helpt ook ouders en instellingen.

"Ik hoop dat de politici in de Tweede Kamer over twee dingen praten morgen", zegt Hageraats. "Allereerst over hoe de kwaliteit van de bestaande jeugdzorg verbeterd kan worden, vooral voor de kinderen die het echt nodig hebben. Daarnaast zou het goed zijn als ze het hebben over de uitspraak van de staatssecretaris. Dat ze het niet hebben over de klassieke beleidsoplossingen die al vele jaren niet blijken te werken maar over perspectief bieden aan onze jeugd. Wat kunnen wij, vanuit de politiek, doen om de jongste generatie een hoopvolle toekomst te bieden. Er is een ander gesprek nodig."

In het essay zegt u dat 'meer jeugdzorg geen passende reactie is' op het toenemend aantal jongeren met mentale problemen. Betekent dat dat u het eens bent met staatssecretaris Van Ooijen, die zegt dat kinderen te snel naar een psycholoog gaan?

"Ja. In het essay zetten we alle resultaten van onderzoeken naar mentale problematiek bij jongeren en kinderen van de afgelopen jaren onder elkaar. Daaruit blijkt dat de oorzaken van de meeste problemen maatschappelijk zijn. Kinderen heb-

ben last van prestatiedruk en ze moeten al zo vroeg nadenken over de toekomst. Daar komt de druk van de omgeving nog bij. Kinderen vergelijken hun succes met dat van anderen, ze moeten mooi zijn, (één op de drie tieners geeft aan zichzelf dik te vinden, red.), goede cijfers halen, sporten, populair zijn, noem het maar op.

"Het lastige is dat als je faalt, je alleen jezelf de schuld kunt geven. Je moet zelf leren, anders blijf je zitten, zelf gezond eten en de verleiding van al dat lekkers uit de schappen van de supermarkt weerstaan, genoeg sporten, voldoende leuke dingen doen. Gaat dat niet, dan word je ongelukkig. En dan is er dus iets mis met je. Althans, zo lijkt het soms. Veel kinderen worden dan naar een psycholoog gestuurd. Dat bevestigt dat idee dat ze 'niet gelukt' zijn. Ik denk dat de individuele benadering niet werkt. We moeten de druk veranderen, niet de mensen."

Hoe ziet u dat voor zich?

"Kinderen hebben hulp nodig, maar niet altijd van jeugdzorg. Die is te vaak alleen maar gaten aan het dichten. Dat werkt niet. De druk moet er vanaf. En ik denk dat we moeten beginnen met het samen doen. Dus jongeren, ouders en de mensen direct om hen heen de kans geven om met elkaar over hun problemen te praten. Jongeren geven vaak aan dat ze gehoord willen worden, dat ze dat het belangrijkste vinden, dus luister naar elkaar. Organiseer bijvoorbeeld groepsgesprekken voor kinderen die problemen hebben, in plaats van individuele therapie. Zorg voor erkenning, en vooral:

'In een welvarend land als Nederland loopt nu één op de zeven kinderen bij jeugdzorg'

'Investeer in de basis. Dus in het onderwijs, in sportclubs, in manieren om elkaar te ontmoeten.'

herkenning. Zoek een vorm waarin kinderen te horen krijgen dat wat ze voelen niet raar is.

"Het onderwijs heeft daar een belangrijke rol in. Het zou goed zijn als een kind, als diens ouders in een scheidingsligging, naar een docent kan toestappen met de woorden: het gaat even niet. En dat de leraar de scholier dan kan ondersteunen door te praten, maar ook door een proefwerk of deadline uit te stellen. Soms zou het schoolsysteem minder gericht moeten zijn op presteren. Dat kan natuurlijk alleen als er wat gedaan wordt aan de grootte van de klassen, zodat leerkrachten de tijd krijgen om daadwerkelijk aandacht aan kinderen te geven."

En dat kost geld.

"Geld dat nu in de jeugdzorg gestopt wordt zou op een andere manier besteed kunnen worden. Investeer in de basis. Dus in het onderwijs, in sportclubs, in manieren om met buurtbewoners in contact te komen. Natuurlijk kost dat ook geld, maar ik denk dat het op lange termijn goedkoper is.

"Daarbij gaat het niet alleen maar over beleid vanuit de politiek. Den Haag kan niet alles veranderen. Het is belangrijk dat we met elkaar in Nederland praten over onze denkwijzen en manieren om te doen. Ik hoop op 'niet meer zoveel moeten', maar ontmoeten. Als in elkaar ontmoeten, maar ook niet meer moeten."

Dat is allemaal heel mooi, in theorie, maar u noemt in het essay ook problemen die niet zo makkelijk op te lossen zijn door alleen naar elkaar te

maar een toekomst

Jongeren (deze komen niet in het verhaal voor) zijn aan het chillen in de wijk. Investeer breed in de toekomst van jongeren en haal de prestatiedruk eraf, zegt Rutger Hageraats. FOTO'S HOLLANDESE HOOGTE, MARTINE HOVING

luisteren. Bijvoorbeeld de kinderen die opgroeien in armoede en jongeren die te maken krijgen met huiselijk geweld.

“De overheid heeft de taak om oplossingen te vinden voor gezinnen die onder de armoedegrens leven. Zij moeten hulp krijgen. Ook hier kunnen families uit de buurt voor verlichting zorgen, er zijn bijvoorbeeld al mooie initiatieven zoals steungezinnen. Je kan een kind dat in een klein huis woont en daardoor geen goede plek heeft om huiswerk te maken na school uitnodigen, zodat hij of zij wel ruimte heeft.

“Voor kinderen die echt in de problemen zitten, doordat ze bijvoorbeeld met huiselijk geweld te maken krijgen, moet jeugdhulp natuurlijk blijven bestaan. Wanneer je ouders in een vechtscheiding verwickeld

zijn, is een luisterend oor van een leraar soms niet meer genoeg. Dat geldt ook voor kinderen die last hebben van ernstige eetstoornissen, of moeten leren leven met autisme, dat staat buiten kijf.

“Maar ik herhaal: in een welvarend land als Nederland loopt nu één op de zeven kinderen bij jeugdzorg. En toch blijven de mentale klachten onder jongeren alleen maar toenemen. Dat bewijst toch iets, dat bewijst toch dat de jeugdzorg alleen niet helpt, dat er een andere, maatschappelijke benadering nodig is?”

Er zou ook gesteld kunnen worden dat de jeugdzorg niet goed werkt omdat het systeem te versnipperd is, dat het geld niet naar de goede plekken gaat, dat als het een wel functionerend systeem zou zijn,

kinderen ook daadwerkelijk geholpen zouden worden.

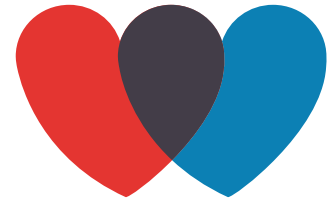
“Ik vind het te zwart-wit om te zeggen dat ‘de jeugdzorg niet werkt’. Er zijn veel kinderen die wel geholpen worden door de jeugdzorg. Natuurlijk zijn er problemen. Iedereen roept steeds dat dat begonnen is sinds de decentralisatie van de jeugdzorg, maar dat klopt niet. De problemen binnen de zorg namen al toe voor de decentralisatie. Sindsdien is er steeds geld naar de jeugdzorg gegaan, maar het wordt maar niet opgelost.

“Het zou goed zijn als de marktwerking wordt teruggedrongen, zodat er niet meer zoveel particuliere aanbieders zijn. Ik denk dat het nog beter zou gaan wanneer er minder druk op de zorgmedewerkers staat, wanneer ze niet meer alle kinderen hoeven helpen, maar alleen diegenen die het écht nodig hebben.

“En ja, medewerkers van de jeugdhulp horen het niet graag, maar dat kan goedkoper, wanneer het effectiever zou worden. Te vaak blijkt de inzet voor jongeren en ouders niet genoeg op te leveren. Daar moet iemand naar kijken. Steeds maar geld erin blijven pompen is niet de oplossing.

“Eigenlijk moet ook de druk van de jeugdhulp af. Die komt door de wachtlijsten, maar ook door het frame. De jeugdzorg is in crisis, hoor je zo vaak. Niemand wordt daar beter van. De politiek praat zichzelf in de put. Er gebeuren ook heel veel mooie dingen in de jeugdzorg. Het is effectiever om te stoppen met klagen en na te denken over wat wij kunnen doen om het beter te maken voor de kinderen.”

De liefde Trea van Vliet

Was je je eigen pannen even af?

Twee eind-veertigers, eerste date, bij haar thuis. ‘Dat je dat durfde joh,’ zeg ik verbaasd.

Ja, nou, dat kwam zo, hij kwam van ver, het was maandag, de restaurants waren dicht, dus ze hadden samen boodschappen gedaan en bij haar thuis gekookt. Was het een leuke date geweest?

Mwah, matig.

Hij was verbaasd geweest dat zij niet voor hem kookte, aangezien hij die hele reis van de Achterhoek naar Limburg had gemaakt, en die verbazing was niet lekker gevallen bij haar: moest ze meteen al moeder de vrouw spelen?

Dat zij na het eten tegen hem had gezegd dat hij alle extra pannen die ze nodig hadden gehad door zijn ingewikkelde dieeteisen zelf maar moest afwassen, was bij hém dan weer niet lekker gevallen.

Er komt (natuurlijk) geen tweede date en de vriendin in kwestie denkt erover om maar helemaal te stoppen met daten.

Daten op middelbare leeftijd: het kan één grote ramp zijn.

Als ik vertel aan mensen dat ik daar nu over ga schrijven, daten op middelbare leeftijd, gebeurt er van alles.

Eén: de meeste mensen willen liever niet ‘van middelbare leeftijd’ genoemd worden. (Is er een beter woord voor mensen tussen de veertig en vijftig? Moet ik andere leeftijdsgrenzen hanteren?)

Twee: het roept een stortvloed aan heerlijke anekdotes op. Vermakelijk (doen mensen dit echt?) en leerzaam.

Jouw rugzak willen mengen met die van een ander, dat is het recept voor ellende

Wat mij betreft is schrijven over daten in deze tijd wel een beetje frivool, gezien alles wat gaande is in de wereld. Aan de andere kant: de mens is altijd op zoek naar liefde, in tijden van cholera, in tijden van lockdowns en in tijden van wereldoorlogen. Dus vooruit, een nieuwe reeks columns over daten op middelbare leeftijd.

Je bent geen onbeschreven blad meer.

Je leven is grotendeels gevormd.

Je hebt een rugzak, groter of kleiner, en hopelijk ken je daar de inhoud van.

En dan jouw blad, jouw leven, jouw rugzak willen mengen met die van een ander, dat is het recept voor ellende als je niet uitkijkt.

En dus moet je jezelf goed kennen, en heel goed kijken wat voor vlees je in de kuip hebt.

Een neef van mij snapt dit goed. Hij had laatst via Tinder een date met een vrouw die al binnen een kwartier verzuchtte dat ze hoopte dat hun kinderen het goed met elkaar zouden kunnen vinden.

In gedachten swipete mijn neef haar meteen alsnog de kant van ‘nee laat maar’ op. De gezinnen al aan elkaar willen smeden terwijl de serveerster de menukaarten nog niet eens had gebracht vond hij een slecht teken, veel te gretig.

Net zoals een huishoudelijke strijd tijdens de eerste date ook een veeg teken is.

Vanaf nu dus: daten op middelbare leeftijd.

Lees mee, geniet mee en huiver mee.

Trea van Vliet schrijft over daten op middelbare leeftijd. Waar loop je tegenaan?